සතිපට්ඨානකථා (ඛුද්දකනිකායෙ)

ඉදානි සමසීසකථානන්තරං අත්තනා වුත්තස්ස ඉද්ධිපාටිහාරියස්ස සාධකෙ සත්ත අනුපස්සනාවිසෙසෙ දස්සෙන්තෙන කථිතාය සුත්තන්තපුබ්බඞ්ගමාය සතිපට්ඨානකථාය අපුබ්බත්ථානුවණ්ණනා. තත්ථ සුත්තන්තෙ තාව චත්තාරොති ගණනපරිච්ඡෙදො, තෙන න තතො හෙට්ඨා, න උද්ධන්ති සතිපට්ඨානපරිච්ඡෙදං දීපෙති. ඉමෙති නිද්දිසිතබ්බනිදස්සනං. භික්ඛවෙති ධම්මපටිග්ගාහකපුග්ගලාලපනං. සතිපට්ඨානාති තයො සතිපට්ඨානා සතිගොචරොපි, තිධා පටිපන්නෙසු සාවකෙසු සත්ථුනො පටිඝානුනයවීතිවත්තතාපි, සතිපි. “චතුන්නං, භික්ඛවෙ, සතිපට්ඨානානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙස්සාමී”තිආදීසු හි සතිගොචරො “සතිපට්ඨාන”න්ති වුත්තො. තස්සත්ථො – පතිට්ඨාති තස්මින්ති පට්ඨානං. කා පතිට්ඨාති? සති. සතියා පට්ඨානං සතිපට්ඨානන්ති.

"තයො සතිපට්ඨානා යදරියො සෙවති, යදරියො සෙවමානො සත්ථා ගණමනුසාසිතුමරහතී" ති එත්ථ තිධා පටිපන්නෙසු සාවකෙසු සත්ථුනො පටිඝානුනයවීතිවත්තතා "සතිපට්ඨාන" න්ති වුත්තා. තස්සත්ථො – පට්ඨපෙතබ්බතො පට්ඨානං, පවත්තයිතබ්බතොති අත්ථො. කෙන පට්ඨපෙතබ්බතොති? සතියා. සතියා පට්ඨානං සතිපට්ඨානන්ති. "චත්තාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා බහුලීකතා සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිපූරෙන්තී" තිආදීසු පන සතියෙව "සතිපට්ඨාන" න්ති වුත්තා. තස්සත්ථො – පතිට්ඨාතීති පට්ඨානං, උපට්ඨාතී ඔක්කන්දිත්වා පක්ඛන්දිත්වා වත්තතීති අත්ථො. සතියෙව පට්ඨානං සතිපට්ඨානං. අථ වා සරණට්ඨෙන සති, උපට්ඨානට්ඨෙන උපට්ඨානං. ඉති සති ච සා උපට්ඨානඤ්චාතිපි සතිපට්ඨානං. ඉදමිධ අධිප්පෙතං. යදි එවං කස්මා සතිපට්ඨානාති බහුවචනං කතන්ති? සතිබහුත්තා. ආරම්මණභෙදෙන හි බහුකා තා සතියොති.

කතමෙ චත්තාරොති කථෙතුකම්‍යතාපුච්ඡා. ඉධාති ඉමස්මිං සාසනෙ. භික්ඛූති සංසාරෙ භයං ඉක්ඛතීති භික්ඛු. සෙසපදානං අත්ථවණ්ණනා පනෙත්ථ සුතමයඤාණකථාය මග්ගසච්චනිද්දෙසවණ්ණනායං වුත්තායෙවාති. කස්මා පන භගවතා චත්තාරොව සතිපට්ඨානා වුත්තා අනූනා අනධිකාති? වෙනෙය්‍යහිතත්තා. තණ්හාචරිතදිට්ඨිචරිතසමථයානිකවිපස්සනායානිකෙසු හි මන්දතික්ඛවසෙන ද්වෙධා ද්වෙධා පවත්තෙසු මන්දස්ස තණ්හාචරිතස්ස ඔළාරිකං කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං විසුද්ධිමග්ගො, තික්ඛස්ස සුඛුමං වෙදනානුපස්සනාසතිපට්ඨානං. දිට්ඨිචරිතස්සාපි මන්දස්ස නාතිප්පභෙදගතං චිත්තානුපස්සනාසතිපට්ඨානං විසුද්ධිමග්ගො, තික්ඛස්ස අතිප්පභෙදගතං ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං. සමථයානිකස්ස ච මන්දස්ස අකිච්ඡෙන අධිගන්තබ්බනිමිත්තං පඨමං සතිපට්ඨානං විසුද්ධිමග්ගො, තික්ඛස්ස ඔළාරිකාරම්මණෙ

අසණ්ඨහනතො දුතියං. විපස්සනායානිකස්සපි මන්දස්ස නාතිප්පභෙදගතාරම්මණං තතියං, තික්ඛස්ස අතිප්පභෙදගතාරම්මණං චතුත්ථං. ඉති චත්තාරොව වුත්තා අනූනා අනධිකාති.

සුභසුඛනිච්චඅත්තවිපල්ලාසප්පහානත්ථං වා. කායො හි අසුභො, තත්ථ ච සුභවිපල්ලාසවිපල්ලත්ථා සත්තා. තෙසං තත්ථ අසුභභාවදස්සනෙන තස්ස විපල්ලාසස්ස පහානත්ථං පඨමං සතිපට්ඨානං වුත්තං. සුඛං නිච්චං අත්තාති ගහිතෙසුපි ච වෙදනාදීසු වෙදනා දුක්ඛා, චිත්තං අනිච්චං, ධම්මා අනත්තා, තෙසු ච සුඛනිච්චඅත්තවිපල්ලාසවිපල්ලත්ථා සත්තා. තෙසං තත්ථ දුක්ඛාදිභාවදස්සනෙන තෙසං විපල්ලාසානං පහානත්ථං සෙසානි තීණි වුත්තානීති එවං සුභසුඛනිච්චඅත්තවිපල්ලාසප්පහානත්ථං වා චත්තාරොව වුත්තා. න කෙවලඤ්ච විපල්ලාසප්පහානත්ථමෙව, චතුරොඝයොගාසවගන්ථඋපාදානඅගතිප්පහානත්ථම්පි චතුබ්බිධාහාරපරිඤ්ඤත්ථම්පි චත්තාරොව වුත්තාති වෙදිතබ්බං.

(ක) සුත්තන්තනිද්දෙසෙ පඨවීකායන්ති ඉමස්මිං රූපකායෙ පඨවීධාතු. සකලසරීරෙ පන පඨවීධාතූනං බහුකත්තා සබ්බපඨවීධාතුසඞ්ගහත්ථං සමූහත්ථෙන කායග්ගහණං කතං. ආපොකායාදීසුපි එසෙව නයො. කෙසකායාදීනම්පි බහුකත්තා කෙසකායාදිග්ගහණං කතං. වක්කාදීනි පන පරිවජ්ජනත්තා කායග්ගහණං නාරහන්තීති තෙසං ගහණං න කතන්ති වෙදිතබ්බං.

(ඛ) සුඛං වෙදනන්තිආදීසු සුඛං වෙදනන්ති කායිකං වා චෙතසිකං වා සුඛං වෙදනං. තථා දුක්ඛං වෙදනං. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනන්ති පන චෙතසිකමෙව උපෙක්ඛාවෙදනං. සාමිසං සුඛං වෙදනන්ති ජ ගෙහසිතසොමනස්සවෙදනා. නිරාමිසං සුඛං වෙදනන්ති ජ නෙක්ඛම්මසිතසොමනස්සවෙදනා . සාමිසං දුක්ඛං වෙදනන්ති ජ ගෙහසිතදොමනස්සවෙදනා. නිරාමිසං දුක්ඛං වෙදනන්ති ජ නෙක්ඛම්මසිතදොමනස්සවෙදනා. සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනන්ති ජ

ගෙහසිතඋපෙකඛාවෙදනා. නිරාමිසං අදුකඛමසුඛං වෙදනනති ජ නෙකඛමමසිතඋපෙකඛාවෙදනා.

(ග) සරාගං චිත්තනතිආදීනි ඤාණකථායං වුත්තත්ථානි.

(ඝ) තදවසෙසෙ ධමෙමති තෙහි කායවෙදනාචිතෙතහි අවසෙසෙ තෙභූමකධමෙම. සබබත්ථ තෙන ඤාණෙනාති තෙන සත්තවිධෙන අනුපසසනාඤාණෙන. යානි පනෙත්ථ අනතරනතරා අවුත්තත්ථානි, තානි හෙට්ඨා තත්ථ තත්ථ වුත්තත්ථානෙවාති.

සතිපට්ඨානකථාවණ්ණනා නිට්ඨිතා.